

Kiinan kulttuuri – keskuksen valtakunta

KAPPALEET 11-13 OPPIMATERIAALISTA

- Aasian alueen johtava kulttuuri.
- Etnosentrinen asenne muihin.
- Erittäin pitkät historialliset juuret.
- Kehitys erillään muista kulttuureista.
- Dynastiat.
- Syklinen aikakäsitys.
- Väkiluku 1,34MRD.
- Pääkaupunki Peking
- Pääkieli mandariinikiina.

Kulttuurin eristyneisyyden vaikutus:

Innovaatiot itsenäisesti – kirjoitustaito (kiinalaiset kirjainmerkit), metallit, paperi, ruuti ja ilotulitteet, kompassi, leija, paperiraha, pankkiluotto, kirjapainotaito...

Riisi – muokkasi kyläyhteisöä ja kulttuuria

Voitti lähialueen paimentolaiskulttuurit ja muut vähemmistökulttuurit (korealaiset, vietnamilaiset) -> käsitys oman kulttuurin ylivertaisuudesta syntyi.

Suhtautuminen länsimaihin epäilevää, jopa vähättelevää -> länsimaat barbaarisia.

船

boat

舟 八 口

vessel eight people

The Discovery of Genesis, C.H. Kang and Ethel Nelson, p. 55

Dynastioita ja valloittajia:

1. Qin-dynastia Qin Shihuangin johdolla (221-207eaa.) – nimitys Kiina, terrakottasotilaat, Kiinan muurin rakennus alkaa. Qin oli määrätietoinen ja julma hallitsija.
2. Han-kausi (106eaa.-220jaa) – keskusvaltaisuus, virkamiesvaltaisuus, oppineisto, konfutselainen filosofia, Silkkitie syntyy.
3. Mongolivalta 1200-luvulla – omaksuivat Kiinan hallintomallin
4. Ming-dynastia 1368-1644 -> yksi vahvimmist dynastioista. Merenkulku (löytöretket, Zheng He), tiede, talous, hallinto, lait, taide – korkeatasoista! Kiinan muuri rakennettiin uudestaan.
5. Qing-dynastia 1644-1911-> mantsuvalloittajat -> eristäytyminen -> taantuminen -> 1800-luvulla alistuneisuus Eurooppalaisille. 1912 keisari syrjäytettiin -> Kiinan tasavalta 1911-1949 -> sisällissota (Kuomintang – kommunistit)
 - Kapinoita hallintoa ja ulkomaalaisvaikutteita vastaan → Opiumisodat (1840-luvulla), Taiping-kapina 1850-1864, Boksarikapina 1900.
6. 1949 kommunistinen Kiina -> 1970-luvulta ripeät uudistukset -> vahva talouskasvu!

Kiina kohtaa muun maailman:

- Marco Polo (1254-1324) italialainen kauppias, seikkailija ja löytöretkeilijä. Kirjoituksista saatiin tietoa mongoliajan Kiinasta.
- Ming-dynastia 1300-luvulta 1600-luvulle. -> Kukoistus. -> Löytöretket Zheng He (1405-33) seitsemän matkaa, 36 maata. Kiinan kulttuurin levitys. Kiinan hovi kielsi retket. Kiinalla ”oli kaikki tarvittava”.
- Portugalilaiset saapuivat Kiinan rannikolle 1500-luvulla -> Macaon tukikohta -> pyrkimys levittää kristinuskoa, johti 1700-luvulla konflikteihin. Jesuiitat levittivät myönteistä kuvaa Kiinasta Eurooppaan esim. kungfutselaisuudesta.
- 1500-luvun kuluessa britit ja hollantilaiset syrjäyttivät portugalilaiset.
- → posliini, silkki, tee → kauppa eurooppalaisille alijäämäistä, maksettiin Amerikasta tuodulla hopealla ja kullalla → 1800-luvulla käsite Silkkitie -> Nykyisin Belt and Road Initiative
- → 1800-luvulla Britit alkoivat kuljettaa Intiasta oopiumia Kiinan markkinoille (teekaupan rahoittamiseksi). → oopiumisodat 1840-50 – luvuilla – Kiina hävisi -> Hongkong Iso-Britannialle, lähetyssaarnaajien pääsy Kiinaan, lisää satamia kaupankäynnin piiriin.
- → Länsimainen vaikutusvalta Kiinassa kasvoi: kapinat Taiping, Boksari -> keisarivalta kukistui 1912.
- 1700-luvulla Euroopassa Kiina-innostus: chinoiserie -> rokokootyyliin -> posliiniesineet, silkki, tee ym. Valistusajattelijat ihailivat Kiinalaista kulttuuria. Kiinaan suhtauduttiin romanttisesti -> kiinalainen taide ja elämä -> ”hienostunutta, herkkää, koristeellista.” Päätyi 1800-luvulla sekasortoiseen aikaan.
- Kiinalaiset maahanmuuttajat tunnettiin ahkerina työntekijöinä -> chinatownit esim. New York ja Lontoo -> kiinalainen ruokakulttuuri levisi maailmalle siirtolaisten myötä.

Kommunistinen Kiina

Historiallinen perinne jatkui: keskusvalta, virkamiehet, kulttuurinen etnosentrismi.

Kommunismin periaatteita Neuvostoliitosta:

- Maatyöläisten ja teollisuustyöläisten liitto.
- Taide: sosialistinen realismi (työväestön, sotilaiden ihannointi)
- Urheilu: kommunismin menestyksen näyteikkuna.
- Henkilöpalvonta (Stalin -> Mao) -> Pieni punainen kirja 1964

Maolaisuus ja irtautuminen Neuvostoliiton vaikutusvallasta

- 1966 Kulttuurivallankumous (ajatukset, tavat, perinteet, kulttuuri) -> ”puhdistukset”, vaino, kulttuurimuistomerkkien tuhoaminen -> nuoret liikkeellä -> auktoriteettien vastustaminen -> kukistettiin lopulta asevoimin.

Kiinan kulttuurille tyypillistä:

Yksi maailman vanhimpia sivilisaatioita

Kehitys erillään muista korkeakulttuureista -> omaperäisyys, itsenäisesti keksinnöt: silkki, posliini, paperi, kompassi, ruuti, tuliaseet. Kiinalainen lääketiede.

Kiina – maailmankeskus – käsitys - > kulttuurinen ylivalta Aasiassa, suhtautuminen läntiseen kulttuuriin alentuvaa. Etnosentrinen käsitys.

Vahvuuden/heikkouden kausia.

Kiina kehityksessä edellä 1700-luvulle asti

Kiinalaiseen kulttuuriin kuuluvia piirteitä:

- pärjätään ilman ulkomaisia vaikutteita
- kulttuurinen pysyvyys
- keskusjohtoisuus, virkamiesjohtoisuus
- hierarkinen yhteiskuntarakente

Filosofiset suuntaukset Kiinassa

Kungfutselaisuus

- Han-kaudella viralliseksi opiksi (oli syntynyt jo aiemmin 500-luvulla eaa.)
- Velvollisuuksien hoitaminen yhteiseksi hyväksi –periaate
- Hyveitä: inhimillisyys, oikeamielisyys, uskollisuus, vilpittömyys, hillitty käytös
- Hierarkkinen yhteiskunta. Ylemmän kunnioitus
 - Lapsen tulee totella vanhempaa, vanhempien kuuluu huolehtia lapsista.
 - Vastaavasti nainen – mies –suhde sekä eri sukupolvet suvussa.
 - Yhteiskunnallinen hierarkia hallinnossa ja työpaikoilla.

Taolaisuus 600-luvulla eaa.

- Tao = tie, maailmankaikkeuden järjestys, jonka kanssa on löydettävä sopusointu.
- Maailma on jatkuvassa virtaavassa tilassa. Päämääränä hengellinen ja ruumiillinen täydellisyys.
- Yin – Yang –voimat -> tasapaino TAO
 - YIN = maa, nainen, pimeä, kylmä, passiivinen, negatiivinen
 - YANG = taivas, mies, valoisa, lämmin, aktiivinen, positiivinen

Vaurastuva nyky-Kiina

Maon kuolema 1976 toi muutoksen -> talousuudistukset, tieteeseen panostaminen -> erityistalousalueet maan rannikolle -> länsimaisten yritysten investoinnit Kiinaan (houkutteli nopea talouskasvu sekä laajat markkinat ja työvoima) -> Kiina-ilmiö syntyi!

Maailman suurin kulutustavaroiden valmistaja. Vastaliike käynnissä. Kritiikki: vakoilujärjestelmät, lännen riippuvaisuus Kiinan tuotannosta, ihmisoikeusrikkomukset.

Maailman toiseksi suurin talous. Kiinalaisen keskiluokan syntyminen, vaurastuminen ja kasvu → kyky kuluttaa.

Kaupungistuminen nopeaa. 50% asuu kaupungeissa. Elintasokuilu maaseudun ja kaupungin välillä.

Pyrkimys maailman johtoon tiedemaailmassa sekä kulttuurissa. -> koulutus, yliopistot, avaruusohjelma, mediavalta, digitalisaatio, populaarikulttuuri, urheilu.

Perhe Kiinassa

Valtaosa elää avioliitossa

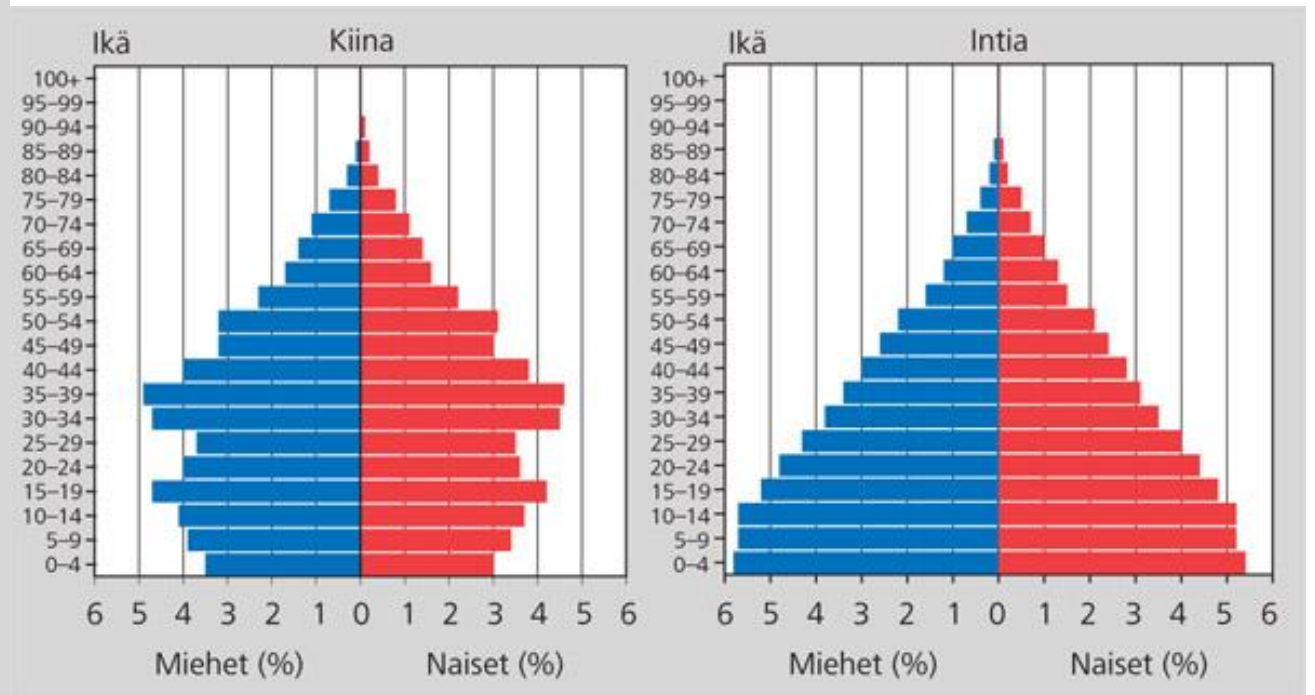
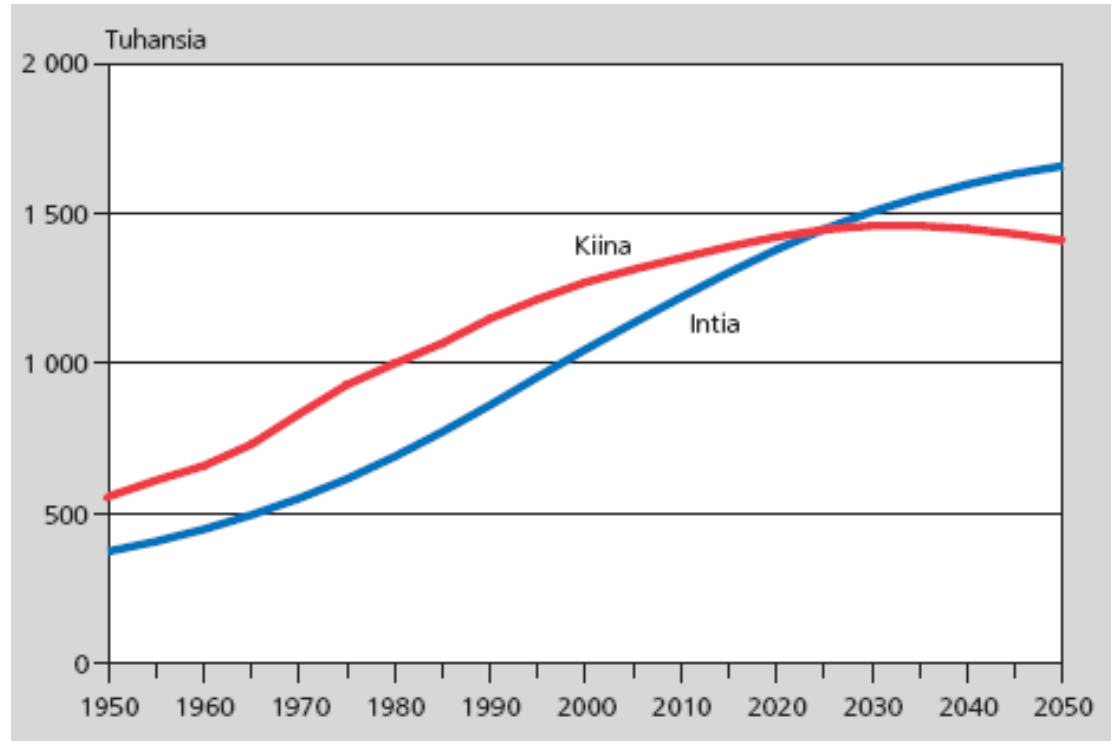
Kungfutselaiset periaatteet: mies-vaimo, vanhemmat – lapset, sukupolvet.

Järjestetyt avioliitot.

Yhden lapsen politiikka 1970-luvulta -> poikien suosiminen.

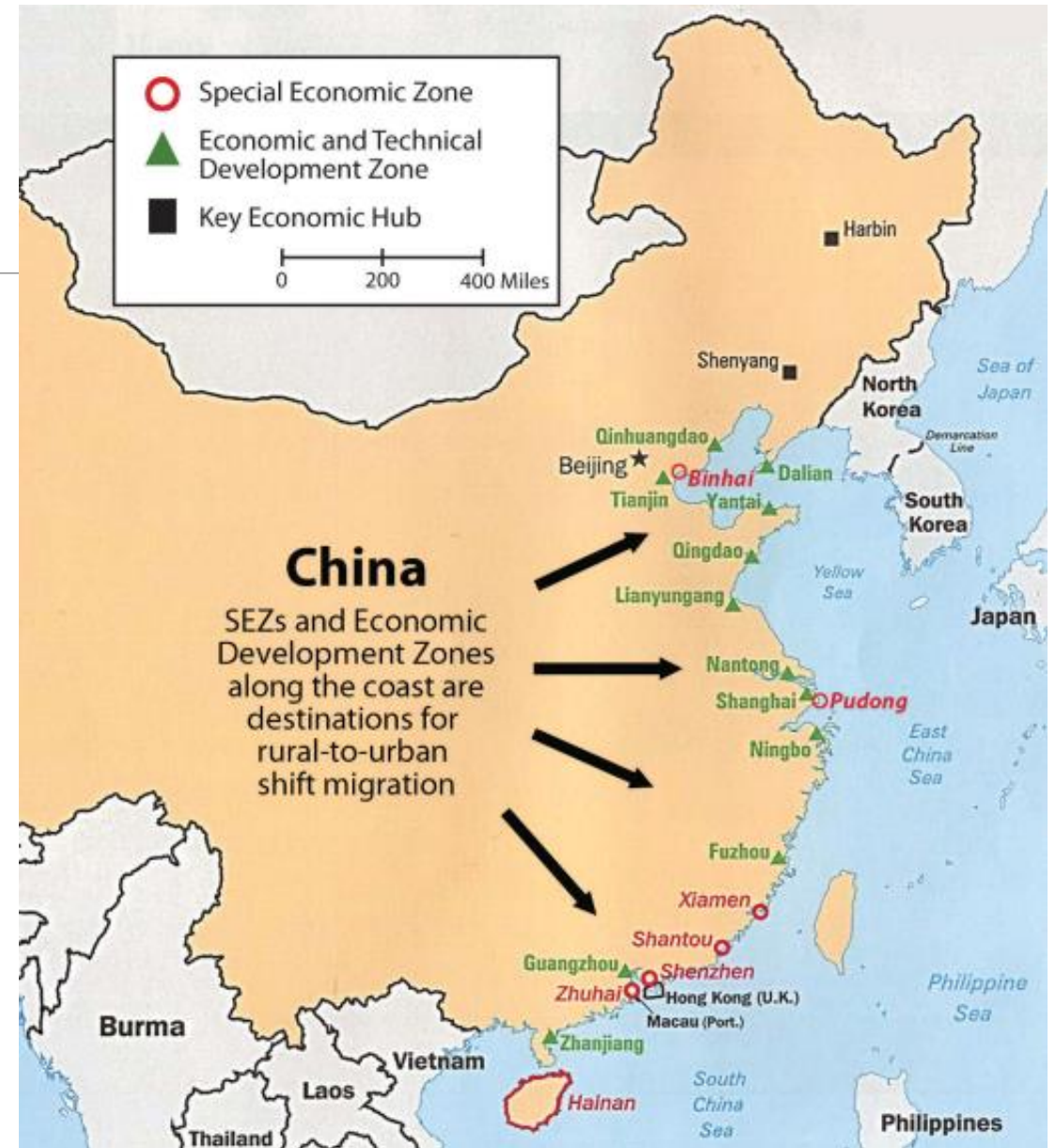
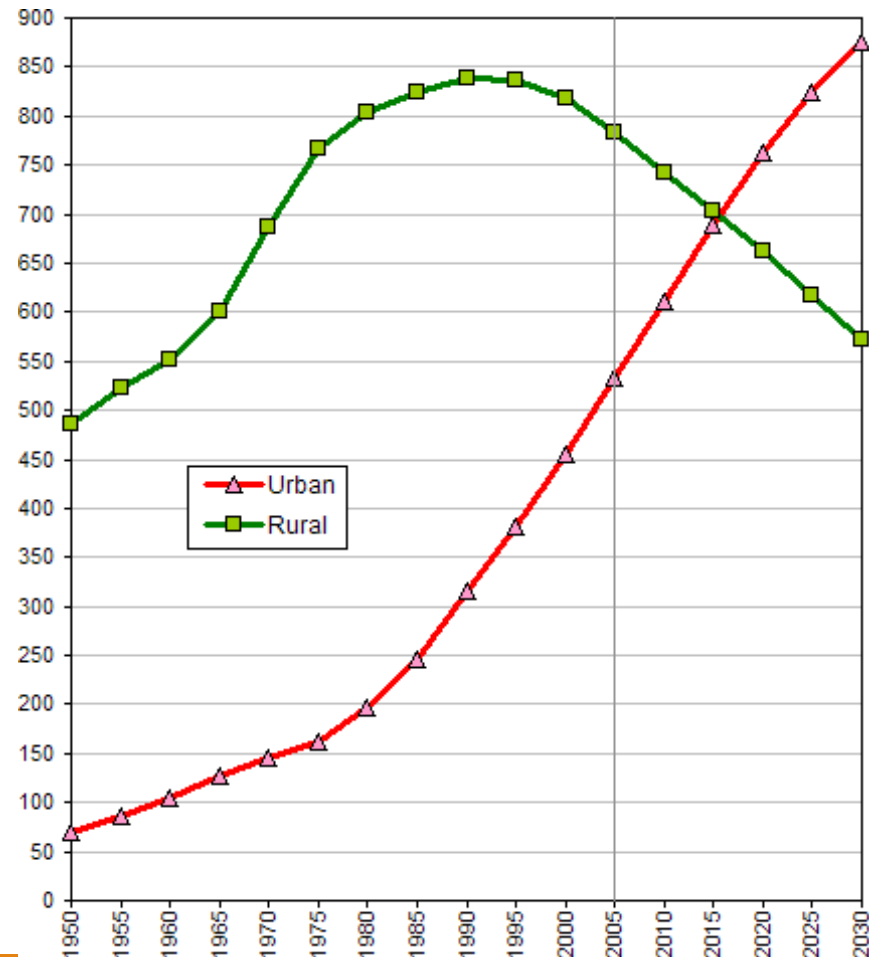
Lasten merkitys korostunut nykykiinassa, koska heitä on vähän. Kiina ikääntyy. Lapsilla ja nuorilla on kovat menestymisen paineet. Lapset ovat vanhempiensa vanhuuden turva.

Kiina ja Intia väestökehitys 1950-2050.

Kiina ja Intia väestöpyramidi
2005

Maalta kaupunkiin:

Ruokakulttuuri

- Ruoka sisältää paljon riisiä tai nuudelia, jonka lisukkeena on yleensä kasviksia, kalaa tai nautaa erilaisilla kastikkeilla
- Syömiseen käytetään syömäpuikkoja, keittojen syömisessä lusikkaa
- Veitsen ja haarukan käyttöä on pidetty barbaarisena, sillä niiden katsotaan muistuttavan aseita

Muuta kulttuurista

- Merkittävin juhlapäivä on kiinalainen uusivuosi, jota juhlitaan tammikuun lopussa tai helmikuun aikana
- Eri maihin on muodostunut kiinalaisten asuttamia kaupunginosia, joita kutsutaan Chinatowneiksi
- Mahjong ja luultavasti myös shakki ovat peräisin Kiinasta
- Monet historioitsijat uskovat jalkapallonkin olevan peräisin Kiinasta

- Arkkitehtuuri on tunnettu kaarevista katoista, pagodeista, puutarhoista sekä Kiinan muurista
- Lohikäärmeet esiintyvät paljon Kiinan kulttuurissa, ja tarujen mukaan ensimmäinen keisari sai alkunsa lohikäärmeestä
- Lohikäärmeahmo Loong edustaa maskuliinista yangia
- Kiinassa vietetään lohikäärmejuhlia Loongin talviunilta heräämisen ja kevään alkamisen kunniaksi
- Tunnettuja nähtävyyksiä Kiinan muurin lisäksi ovat muun muassa Taivaallisen rauhan aukio ja Kielletty kaupunki

Ongelmat

Väestönkasvu

Saasteet

Korruptio

Elintaso- ja tuloterot

Demokratian puute

Ihmisoikeustilanne

Videoita Kiinan kulttuurista:

[Chinese culture](#) – customs and traditions (3min)

Kiinan [uskonnot](#) dynastioiden aikana. (10min)

Kiina [home and families](#). (14min)

Kiinan [5 suurinta](#) juhlapäivää. (4min)

[China's plan to](#) control the world trade. (6min)

Kilpailu liittolaisista – miten [Afrikasta](#) tuli Kiinan liittolainen? (10min)

[Shenzen](#) – Inside high tech dystopia in China (10min)

[Kaupungistuminen](#) Kiinassa (12min, katso n. 6-8min)

[Yhden lapsen politiikka](#) ja miksi siitä luovuttiin (11,30)